

do absurdnih situacij, kjer so se pedologi opravičevali za vse intelektualne grehe, ki so se jih lahko domislili. Med bolj izvirne lahko štejemo ultra-biologizem, autogeneticizem, mehanični lamarckizem, mehanično-refleksološko pozicijo ter zlasti idealistično freudovsko izkrivljenje.

Šele kasneje je postala jasna spotika, ki ni bila toliko politična, kot je bila intelektualna oziroma teoretska. Čeprav so intelektualci v imenu kulturne revolucije ustanavljali in prenavljali izobraževalno infrastrukturo, so svoja dejanja utemeljevali na izključno družbenih temeljih, s čimer je postala vsakršna sprememba nemogoč fenomen. Človeška volja je bila reducirana na obešalnik, na katerega se obesi ta ali oni zgodovinski duh. Očitek, ki bi jim ga veljalo nasloviti, tako ne bi mogel biti bolj jasen: v imenu revolucije so podcenjevali potencial revolucionarne intervencije, s čimer so hkrati upravičili »odmiranje« šole ter lastnega mesta v družbi. V tem smislu je bila Stalinova kritika na strani občosti: teoretsko so bili intelektualci *preveč dosledni*, s čimer so razkrili resnico svojega mesta v družbi.

»/.../ intelektualci kot razred ne obstajajo. Nekoč so ... vendar so bili relegirani na nekoristno telo; uničila jih je logika procesa zgodovine same /.../ Kaj smo torej? Amputiran ud, odvečen fragment, delec praznine, notranji emigranti – oh, k vragu! Ali nismo to?« (Ognev, 1987: 25)

Vsa teatralnost torej ni bila sama sebi namen, temveč je tvorila poslednji, samo-zadani udarec intelektualcem, s čimer so ostali brez pripadajoče funkcije v komunističnem sistemu. Preroško se je izpolnil teorem odmiranja, vendar ne države ali šole, temveč njih samih – pojav, ki je bil z novo ustavo iz leta 1936 tudi formalno vpisan v komunistično tkanino.

»/.../ razredna struktura Sovjetske zveze se je spremenila /.../ vsi izkoriščevalski razredi so bili odstranjeni. Ostaja delavski razred, ostaja kmečki razred, ostajajo intelektualci. Vseeno pa bi bila napaka, če bi menili, da so te družbene skupine ostale nespremenjene /.../ ločnice med njimi so zbledele, kar obenem pomeni, da se tudi razlike med njimi počasi brišejo. Antagonizem je izginil /.../ vsi so preprosto sovjeti.« (Stalin, 1954: 157–160)

Vednost je tudi formalno postala »ljudska vlačuga«; vsakomur se je ponudila v rabo in izrabo. Kmalu za omenjenimi dogodki je veliko očiščenje v letih 1937/38 tudi materialno odpravilo odvečni razred iz družbenega stvarstva. Intelektualcu je ob tem uspela svojevrstna zvijačnost uma, saj je s svojo odpravo dovršil svoje poslanstvo izobraženega občestva – utelesil je spodletelo dejanje, ki po definiciji edino uspe. Tisto, kar ni uspelo na ravni države, razredov, šole in želje, je njemu uspelo.

Za dodatno ilustracijo tega obrata se nazadnje vrnimo k prometejski pripovedi. V enem izmed krajših Kafkovih tekstov je najti štiri vari-